

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 11.

**ROMÁN NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

REZOLVAREA ȘI BAREMUL DE CORECTARE**1. ÎNȚELEGEREA TEXTULUI**

Se vor accepta toate răspunsurile corecte, chiar dacă ele nu figurează printre cele sugerate în rezolvare.

Max. 30 de puncte

Forme noi ale regimului alimentar***Fruitele, nucile și biscuiții din făină integrală sunt energizante și au puține calorii***

Gustările dintre mese, formate mai ales din fructe și legume, ne îmbunătățesc starea de spirit și ne permit să ne ținem greutatea fizică sub control, ne explică nutriționiștii. Gustările reprezintă, de cele mai multe ori, principala sursă de nutrienți a dietei noastre. Din acest motiv, trebuie să acordăm o atenție deosebită alegerii gustărilor potrivite care să ne completeze regimul alimentar zilnic.

Cercetătorii au descoperit că, în urma împărțirii alimentelor în porții mici și dese, de-a lungul întregii zile, necesarul de insulină al organismului este scăzut și implicit și riscul de apariție a diabetului. "Gustările dintre mese ne ajută să evităm consumul cantităților mari de calorii care însoțesc o masă copioasă", a explicat dr. David Katz, directorul Centrului de Prevenție și Cercetare Yale, din Connecticut. Însă reputația gustărilor care însoțesc mesele principale ale zilei nu a fost dintotdeauna bună, deoarece majoritatea alimentelor care poartă numele de "snack foods" (alimente prăjite) au multe calorii și un slab aport nutritiv.

500 de calorii la fiecare masă a zilei

În momentul în care necesarul caloric al organismului este depășit cu 100 de calorii pe zi, acest lucru ne face să "câștigăm" patru-cinci kilograme într-un an. Din acest motiv este important să alegem cu grijă gustările adecvate dietei noastre, astfel încât să evităm surplusul de calorii.

Nutriționiștii ne sugerează ca, în condițiile în care consumăm 1.800 de calorii pe zi, să împărțim acest număr în câte 500 de calorii pentru mic-dejun, prânz și cină, pentru ca restul de 150 de calorii să fie destinat gustărilor dintre mese. Potrivit specialiștilor în nutriție, controlul kaloriilor este cheia unei diete echilibrate, deoarece oamenii tind să estimeze greșit numărul de calorii din alimentele consumate. Puțini dintre noi realizează că o friptură are același conținut caloric cu cel al unui baton de ciocolată sau al unei sticle de cola – 400 de calorii. Dacă vă simțiți lipsit de energie, nutriționiștii recomandă să se consume cofeină, sub formă de cafea sau ceai, pentru înlăturarea stării de oboseală. Puteți să adăugați și un pic de zahăr sau lapte degresat. Sunt indicate alimentele bogate în carbohidrați și proteine, precum fructele uscate, nucile sau biscuiții din făină integrală, cu cașcaval sau cu un ou fiert tare. Atunci când vi se face foame, însă mai sunt câteva ore până la următoarea masă, puteți apela la alimentele bogate în proteine și fibre precum cerealele cu lapte, o felie de pâine din făină integrală cu unt de arahide slab în grăsimi, sau morcovi.

Iaurt și cereale după un antrenament fizic

Înainte de a începe un program de exerciții fizice este indicat să se consume carbohidrați precum fructele sau cerealele din făină integrală. După terminarea exercițiilor trebuie să se consume iaurt degresat sau cereale, în special dacă s-a urmat un program fizic de întărire a rezistenței organismului.

În cazul în care treceți printr-o situație stresantă și simțiți nevoia de a mânca ceva cât mai urgent, nutriționiștii vă sfătuiesc să amânați momentul mesei cu 15 minute. În acest timp, trebuie să vă distrageți atenția de la mâncare vorbind la telefon sau consumând un ceai cald. Dacă dorința de a mânca persistă, puteți să vă delectați cu o bucățică mică de ciocolată și un pahar cu lapte degresat.

Cele mai indicate gustări

Dacă aveți poftă de ceva dulce, sunt indicate: stafidele, fructele uscate, feliile de măr. Gustările sărate pot fi: alunele, biscuiții din făină integrală sau o cană de suc de legume. Atunci când doriți ceva crocant, puteți mânca: cereale bogate în fibre, murături, popcorn. Cei care preferă gustările cremoase, pot opta între budinca sau iaurtul degresat.

(*Adevărul*, 2008)

Note lexicale

regim alimentar – dietă, folosire a alimentelor și a băuturilor în conformitate cu anumite reguli impuse

energizant – care conține energii pe baza combinației unor produse naturiste (energiaképző)

făină integrală – făină brută obținută prin măcinarea grâului (teljes kiőrlésű liszt)

gustările – mâncare luată între mesele obișnuite, principale

nutriționiștii – specialiști în nutriție (dietetikus, táplálkozásszakértő)

nutrienți – cele necesare pentru organism

necesarul de insulină – cantitatea necesară de insulină (inzulinszükséglet)

masă copioasă – masă abundentă

realizează – înțelege

baton – în formă de bastonaș (rúd)

tind să estimeze – încearcă să evalueze (megpróbálja felmérni)

înlăturarea stării de oboseală – evitarea oboselii

puteți apela – puteți adresa o cerere, o rugămintă

carbohidrați – hidrocarbonați (szénhidrátok)

degresat – aliment cu grăsime redusă în scopuri dietetice (zsírmentesített)

să vă distrageți atenția – să vă abateți atenția (pentru a uita de foame)

crocant – care crăncăne când este mestecat (ropogós)

cremoase – cu aspect de cremă, ca o cremă

1. Explicați sensul cuvintelor pe baza contextului.

– să ne ținem greutatea: să ne păstrăm greutatea, să avem aceeași greutate **(1 punct)**

– riscul de apariție: pericol de apariție, posibilitatea de a contracta ceva (o boală)

(1 punct)

– bogate în proteine: care conțin numeroase substanțe nutritive

(1 punct)

3 puncte

Punctajul: 0, 1, 2, 3

2. Explicați diferența dintre cele două forme ale pronumelui ne în sintagma de mai jos.

... să ne ținem greutatea fizică sub control, ne explică nutriționiștii

a. ne face parte din verbul a-și ține la dieteza reflexivă, modul conjunctiv, prezent, plural pers.

I. **(2 puncte)**

b. ne pronume personal, pers., I., plural, cazul acuzativ, forma neaccentuată **(2 puncte)**

4 puncte

Punctajul: 0, 1, 2, 3, 4

3. Cine vorbește în text despre „o masă copioasă” și ce funcție are?

dr. David Katz, directorul Centrului de Prevenție și Cercetare Yale din Connecticut **(1 punct)**

1 punct

Punctajul: 0, 1

4. Ce ne spun nutriționiștii despre gustările dintre mese?

a) Gustările dintre mese ne îmbunătățesc starea de spirit, **(2 puncte)**

b) Ne permit să ne ținem greutatea fizică sub control sau reprezintă principala sursă de nutrienți a dietei noastre. **(2 puncte)**

4 puncte
Punctajul: 0, 1, 2, 3, 4

5. Explicați pe baza textului: ce completează gustările potrivite dintre mese?

regimul alimentar zilnic **(1 punct)**

1 punct
Punctajul: 0, 1

6. Din ce cauză scade necesarul de insulină al organismului?

În urma împărțirii alimentelor în porții mici și dese, de-a lungul întregii zile, scade necesarul de insulină al organismului. **(2 puncte)**

2 puncte
Punctajul: 0, 1, 2

7. Ce părere și-a exprimat David Katz despre gustări?

David Katz spune următoarele: "Gustările dintre mese ne ajută să evităm consumul cantităților mari de calorii care însoțesc o masă copioasă". **(2 puncte)**

2 puncte
Punctajul: 0, 1, 2

8. Ce se întâmplă când necesarul caloric al organismului este depășit cu 100 de calorii pe zi?

"Câștigăm" patru-cinci kilograme într-un an **(1 punct)**

1 punct
Punctajul: 0, 1

9. Ce conținut caloric are o friptură?

O friptură are același conținut caloric cu cel al unui baton de ciocolată sau al unei sticle de cola – 400 de calorii **(2 puncte)**

2 puncte
Punctajul: 0, 1, 2

10. Care este cheia unei diete echilibrate și de ce?

Cheia unei diete echilibrate este controlul caloriilor pentru că oamenii tind să estimeze greșit numărul de calorii din alimentele consumate. **(2 puncte)**

2 puncte
Punctajul: 0, 1, 2

11. Ce recomandă nutriționiștii când ne simțim lipsiți de energie și ce se mai indică?

- a) recomandă să consumăm cofeină sub formă de cafea sau ceai **(1 punct)**
- b) să adăugăm și un pic de zahăr sau lapte degresat **(1 punct)**
- c) alimentele bogate în carbohidrați și proteine, precum fructele uscate, nucile sau biscuiții din făină integrală, cu cașcaval sau cu un ou fiert tare **(1 punct)**
- d) putem apela la alimentele bogate în proteine și fibre (ca cerealele cu lapte, o felie de pâine din făină integrală cu unt de arahide slab în grăsimi, sau morcovi.) **(1 punct)**

4 puncte
Punctajul: 0, 1, 2, 3, 4

12. Când este indicat să se consume (a) carbohidrați (fructele sau cerealele din făină integrală) și când (b) iaurt degresat sau cereale?

- a) Este indicat să se consume carbohidrați înainte de a începe un program de exerciții fizice **(2 puncte)**
- b) Și iaurt degresat sau cereale după terminarea exercițiilor (în special dacă s-a urmat un program fizic de întărire a rezistenței organismului) **(2 puncte)**

4 puncte
Punctajul: 0, 1, 2, 3, 4

Total 30 de puncte

REZOLVAREA

ALEGEȚI ȘI REZOLVAȚI UNUL DINTRE SUBIECTELE DE LA PROBA DE PRODUCEREA TEXTULUI (500-1500 de cuvinte)

Criterii de evaluare a subiectelor la producerea textului

Îndrumătorul de corectare cuprinde elementele de conținut ale unor posibile rezolvăricorecte. Se vor accepta, de asemenea, soluții diferite, dar corecte. Evaluarea rezultatelor trebuie să fie influențată de interpretările subiective ale examinatorului, care diferă de aprecierea general acceptată a problemei formulate în subiect. Vor fi acceptate și răspunsurile în care candidații formulează păreri diferite de cele unanim acceptate dacă redactarea și argumentarea sunt corecte.

ORTOGRAFIA, ASPECTUL ÎNGRIJIT AL SCRISULUI

Aprecierea ortografiei și a aspectului îngrijit al lucrării candidatului se va realiza după criteriile unitare de corectare a lucrărilor de bacalaureat:

- profesorul va sublinia greșelile de ortografie, pe urmă va stabili punctajul total acordat ortografiei candidatului pe baza baremului de puncte;
- din cauza greșelilor de ortografie se vor putea scădea 15 puncte din punctajul total;
- din cauza grafiei dezordonate, respectiv a scrierii cu deficiențe se vor putea scădea 3 puncte din punctajul total.

Criterii generale de apreciere a subiectelor la producerea textului:

DEZVOLTAREA CONȚINUTULUI SUBIECTELOR	CRITERII DE REDACTARE A TEXTULUI	CALITATEA CUNOȘTIȚELOR DE LIMBĂ
<ul style="list-style-type: none"> – interpretarea, expunerea subiectului; referirile la text în cazul subiectelor ce au la bază un text; – cultură literară și cunoștințe de limbă, orientare, referințe întemeiate, utilizarea citatului; – prezentarea la obiect a conținutului; argumentarea afirmațiilor; – simțul abordării unei probleme; exprimarea raportării individuale a temei (de ex. reflecții, luare de poziție); – cunoașterea problemelor 	<ul style="list-style-type: none"> – să corespundă elementelor genului indicat; să formeze o structură adecvată temei, destinatarului, genului, mesajului privind conținutul; – să exprime o structură coerentă a textului (<i>de ex. raporturi temporale și spațiale; raporturi logice și semantice adecvate; cuvinte-cheie, conexiuni și, retroacțiuni – feed-back –; stabilirea relațiilor gramaticale, semantice și pragmatice</i>); – proporția și structurarea (de ex. introducerea, tratarea subiectului, proporția încheierii, 	<ul style="list-style-type: none"> – stăpânirea normelor limbii standard; – folosirea adecvată și variată a cuvintelor, stilul adecvat subiectului și situației de comunicare; – claritate, profunzime și exactitate în modul de prezentare; – construirea frazei și a textului în stil curgător și inteligibil; – aspectul îngrijit al lucrării, lizibilitatea scrisului.

lumii contemporane, nivelul intelectual al reflectării.	indicarea schimbării temei, folosirea alineatelor); – încadrarea în limita de spațiu precizată.	
---	--	--

Max.: 30 puncte	Max.: 10 puncte	Max.: 30 puncte
Punctajul:	Punctajul:	Punctajul:
0, 5, 10, 15, 20, 30	0, 5, 10	0, 5, 10, 15, 30

Punctajul maxim

Calitatea conținutului	30
Structura lucrării	10
Cunoștințe de limbă	30

Punctajul obținut

Scriere corectă	– 15
Grafie	– 3

Total: 70 de puncte

SUBIECTUL I
ESEU (ARGUMENTARE)**De la telegraf la telefonul mobil și Internet**

Istoria mondială a telecomunicațiilor se înscrie pe o linie istorică începând cu telegraful și extinzându-se până la Internet. În dezvoltarea și apariția telecomunicațiilor pe plan mondial se disting cinci mari etape:

1832-1844: telegrafia;

1876: telefonie;

1895: radioul;

1884-1923: televiziunea;

1982: Internetul.

(Date luate din lucrarea academicianului Mihai Drăgănescu *Din istoria telecomunicațiilor în România*)

Azi comunicația pe diverse căi s-a dezvoltat atât de mult încât s-a ajuns la telefonie mobilă și la video-conferințe, au fost lansați sateliți de comunicare făcând posibilă o rețea pe tot Globul.

După opinia Dumneavoastră:**A/ În ce privință a schimbat viața oamenilor dezvoltarea telecomunicațiilor pe plan mondial?**

Argumentați dacă apariția diferitelor forme de telecomunicație au ușurat viața oamenilor, au ajutat la răspândirea științelor și a culturii, au contribuit la luminarea maselor de oameni, au îmbogățit aria divertismentului, au ajutat dezvoltarea relațiilor dintre oameni, au schimbat obiceiurile omului în viața de toate zilele;

SAU

B/ E valabilă constatarea că omul secolului XXI nu își poate imagina viața fără telefonul mobil?

Dacă individul secolului XXI nu se mai poate mișca fără telefon mobil, devenindu-i, pe lângă un instrument (o unealtă) de muncă, și cel mai bun „prietin” al său. Oare nu a distrus adevăratele relații dintre oameni? Oare într-adevăr avem nevoie mereu de acest telefon mobil sau mai degrabă încercăm să ținem pasul cu această „modă ciudată”?

În redactare respectați componentele eseului (introducere, cuprins, încheiere sau concluzii).**Se vor urmări componentele eseului, felul și calitatea argumentării:**

- exprimarea unor argumente, cunoștințe, date, idei cu privire la ritmul dezvoltării telecomunicației, la extinderea acestuia
 - la folosul adus în istoria omenirii
- de ex. putem contacta oameni de la distanță;

putem comunica în mod rapid;
 cele mai diferite colțuri ale lumii ne „intră” în casă;
 ascultăm și vizionăm diverse programe științifice, culturale, artistice, de divertisment etc;
 cu ajutorul acestor canale putem lucra;
 prin informații ajungem la avantaje (știrile ne ajută să aducem decizii rapide și bune);
 economisim mult timp etc;

SAU

– exprimarea unor argumente, atitudini personale care dovedesc eficiența telefonului mobil:
 de ex. majoritatea oamenilor dispune de telefon mobil;
 pe când la apariția lui opinia publică îl privea cu rețineri, azi e acceptat ca un obiect indispensabil;
 se sporesc locurile de muncă care nu necesită birou, agenție și problemele se rezolvă prin telefon;
 sporesc posturile care necesită să fim mereu accesibili;
 în cercul familial membri se pot contacta în cele mai diferite situații;
 în cazuri neașteptate ne poate ajuta etc.

SAU

– exprimarea unor argumente împotriva folosirii în proporții a telefonului mobil:
 de ex. secolul XX a adus însingurarea individului, ceea ce cu apariția televiziunii, Internetului și telefonului mobil s-a accelerat;
 nu consacram timpul convenit pentru relațiile omenești;
 de sărbători nu ne vizităm, ci ne trimitem un sms sau un e-mail;
 sunetul celularului ne întrerupe sărbătorile, întâlnirile ocazionale, discuțiile personale, intime;
 deseori ascultăm discuții care nu ne aparțin, chiar ne deranjează (pe stradă, în autobuz, în tren etc.);
 după știința de azi se presupune că ar fi dăunător sănătății;
 mulți părinți își „cumpără” liniștea dăruind copiilor celular;
 tinerii îl folosesc și pentru jocuri, pentru distracții, ceea ce ia timpul de la preocupări mult mai eficiente (cititul, sportul...);
 risipim bani cumpărând model după model;
 ne pierdem simțul timpului etc.

Redactarea va urmări succesiunea logică a ideilor structurate după schema eseului: introducere, cuprins, încheiere sau concluzii.

Profesorul va urmări abilitatea de a formula judecăți de valoare, atitudini personale (din experiență proprie), enumerarea argumentelor de la mai slabe spre cele mai tari sau invers, folosirea datelor statistice și a opiniilor cunoscute.

Se va ține cont de stilul și vocabularul adecvate conținutului eseului, de ortografie și de punctuație.

 REZOLVARE

SUBIECTUL 2
ANALIZA UNEI OPERE LITERARE**Tudor Arghezi: Testament**

Analizați poezia de mai jos a lui Tudor Arghezi, după următoarele criterii.

1. mai întâi stabiliți genul și locul poeziei în opera lui Arghezi;
2. definiți arta poetică ca idee testamentară de a lăsa urmașilor o creație poetică;
3. definiți trăsăturile principale ale esteticii urâtului (influența lui Charles Baudelaire);
4. găsiți diversele accepții și înțelesuri ale simbolului principal (CARTE-CREAȚIE) al Testamentului;

Testamentului;

5. analizați noutatea limbajului arghezian ceea ce îi conferă o profundă originalitate, și prin perspectiva traducerii unor cuvinte și sintagme de poetul maghiar Illyés Gyula.

Folosiți-vă de ideile exprimate de criticul Șt. Munteanu: „Creația poetului este singura zestre lăsată de el urmașilor. Ea este în același timp un punct final și un început, o primă treaptă în urma căreia se așterne un lung trecut de trudă și de suferință. Față de această istorie a durerii multiseculare, creația poetică reprezintă clipa așteptată a împlinirii.”

Total: 70 de puncte

Tudor Arghezi*Testament*

Nu-ți voi lăsa drept bunuri, după moarte
Decât un nume adunat pe-o carte.
În seara răzvrătită care vine
De la străbunii mei până la tine,
Prin râpi și gropi adânci,
Suite de bătrânii mei pe brânci,
Și care, tânăr, să le urci te-așteaptă,
Cartea mea-i, fiule, o treaptă.

Așez-o cu credință căpătâi.
Ea e hrisovul vostru cel dintâi,
Al robilor cu saricile, pline
De osemintele vărsate-n mine.

Ca să schimbăm, acuma întâia oară,
Sapa-n condei și brazda-n călimară,
Bătrânii-au adunat, printre plăvani,
Sudoarea muncii sutelor de ani.
Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpâni.
Și, frământate mii de săptămâni,
Le-am prefăcut în versuri și-n icoane.
Făcui din zdrențe muguri și coroane.

Veninul strâns l-am preschimbat în miere,
Lăsând întreagă dulcea lui putere.
Am luat ocară, și torcând ușure
Am pus-o când să-mbie, când să-njure.
Am luat cenușa morților din vatră
Și am făcut-o Dumnezeu de piatră,
Hotar înalt, cu două lumi pe poale,
Păzind în piscul datoriei tale.

Durerea noastră surdă și amară
O grămădii pe-o singură vioară,
Pe care ascultând-o a jucat
Stăpânul ca un țap înjunghiat.
Din bube, mucegaiuri și noroi
Iscat-am frumuseți cu prețuri noi.
Biciul răbdat se-ntoarce în cuvinte
Și izbăvește-ncet pedepsitor
Odrasla vie-a crimei tuturor.
E-ndreptățirea ramurei obscure
Ieșită la lumină din pădure
Și dând în vârf ca un ciorchin de negi
Rodul durerii de vecii întregi.

Întinsă leneșă pe canapea,
Domnița suferă în cartea mea.
Slova de foc și slova făurită
Împerechiate-n carte se mărită,
Ca fierul cald îmbrățișat în clește,
Robul a scris-o, Domnul o citește,
Făr-a cunoaște că-n adâncul ei
Zace mânia bunilor mei.

Note lexicale

hrisovul – act domnesc în Evul Mediu ca titlu de proprietate („nemesi leveletek” trad. de Illyés Gyula: *Testamentom*)

saricile – mantale țărănești lungi („szűrös-gubás”, trad. de I. Gy.)

Din bube, mucegaiuri și noroi/Iscat-am frumuseți cu prețuri noi. – „Az új kincs, a szépség gennyből fakadt/penészből, sárból a kezem alatt!” (trad. de I. Gy.)

plăvani – boi cu părul alb-gălbui

l-am preschimbat – l-am transformat, l-am schimbat

ocara – jignire, insultă („szitkot”, trad. de I. Gy.)

ciorchin de negi – grupare de tumori mici de piele nedureroase („szemolcs-bokrai”, trad. I. Gy.)

Slova de foc și slova făurită/Împerecheate-n carte se mărită, – „A láng-betű s a vas-betű lobogva/úgy üli nászát egymásba fonódva” (trad. de I. Gy.)

zace – stă întins, culcat, se odihnește

Poezia lui Tudor Arghezi poate fi interpretată din mai multe perspective. Iată cinci criterii după care elevii vor putea analiza *Testamentul*.

Folosiți-vă de ideile expimate de criticul Șt. Munteanu: „*Creația poetului este singura zestre lăsată de el urmașilor. Ea este în același timp un punct final și un început, o primă treaptă în urma căreia se așterne un lung trecut de trudă și de suferință. Față de această istorie a durerii multisekulare, creația poetică reprezintă clipa așteptată a împlinirii.*”

1. Mai întâi stabiliți genul și locul poeziei în opera lui Arghezi

Tudor Arghezi (1880–1967) poet, romancier, publicist, care a realizat cea mai profundă reformă a limbii poetice după Eminescu. A respins convențiile literare, introducând în sfera poeziei zone lexicale interzise până atunci, cuvinte drastice (bube, mucegaiuri, noroi), blesteme. Opera lui poartă semnele unei noi estetici. Volume mai importante: *Cuvinte potrivite* (1926), *Flori de mucegai* (1931) și altele.

Testamentul este o artă poetică și a fost publicat în volumul *Cuvinte potrivite*.

2. Definiți arta poetică ca idee testamentară de a lăsa urmașilor o creație poetică;

Poezia este arta poetică a poetului. Arta poetică se referă la exprimarea concepției despre literatură prin mijloacele artistice unei opere literare. *Testamentul* este un text teoretic așezat la începutul primului volum al poetului care a debutat la 46 de ani. Acest testament este o moștenire culturală în accepția lui T. Arghezi.

Testamentul este creația poetică, adică singura zestre lasată urmașilor, cum afirmă Șt. Munteanu, fiind un punct final și un început între care se află o întreagă istorie a unui popor (trudă/suferință: truda străbunicilor etc). Arghezi subliniază ideea de continuitate între generații, descendența pe plan istoric. Arta este un produs al eforturilor mai multor generații.

3. Definiți trăsăturile principale ale esteticii urâtului (influența lui Charles Baudelaire)

„Urâtul” devine în poezie, în arta în general, o categorie estetică în opoziție cu „frumosul”, și sugerează dezechilibrul care la rândul său devine creator și generator de „frumuseți noi”. Caracteristicile urâtului sunt zonele abjecte, respingătoare ale existenței despre care lumea nu vorbește din cauza unei false pudori (bube, mucegaiuri etc.). Ființa umană cu problemele ei este transferată direct în cultură.

Influența poetului francez Charles Baudelaire este evidentă, chiar și alți simbolști francezi (Albert Samain) au avut o influență hotărâtoare asupra viziunii estetice a lui T. Arghezi.

4. Găsiți diversele accepții și înțelesuri ale simbolului principal (CARTE-CREAȚIE) al *Testamentului*

CARTEA este simbolul civilizației, legătura directă cu sudoarea, strădaniile muncii generațiilor anterioare. Cartea este „o treaptă” spre ridicare. Cartea este „hrisovul vostru cel dintâi”, care se compune din „slove de foc”. Totodată cartea este o răzbunare care se întoarce ca un „bici”. Iar sudoarea, veninul, durerile, bubele, mucegaiurile sunt transformate de poet în valoare estetică nouă, în „frumuseți și prețuri noi”. Astfel urâtul devine frumos și intră în

sfera eseticului, adică este un proces lung de metamorfoză artistică. Cel care a reușit această performanță este însuși poetul, care „a potrivit” aceste cuvinte.

Șt. Munteanu: Cartea este zestrea poetului; ideea de început, și de împlinire artistică etc.

5. Analizați noutatea limbajului arghezian ceea ce îi conferă o profundă originalitate, și prin perspectiva traducerii unor cuvinte și sintagme de poetul maghiar Illyés Gyula.

Tensiunea la nivel estetic se creează pe baza opoziției între diverse registre lexicale: limbaj simplu („graiuri cu-ndemnuri pentru vite”); vocabular în afară poeziei: venin, zdrențe,, bube, mucegaiuri, noroi întră ca elemente fundamentale în opera argheziană prin ideea preschimbării urâtului în frumos. Traducerile lui I. Gy. sunt potrivite („Az új kincs, a szépség gennyből fakadt/penészből, sárból a kezem alatt”) pentru că reflectă intenția lui Arghezi.

Versificația: rima împerecheată cu ritm neregulat ceea ce conferă poeziei o neașteptată modernitate.

Profesorul va urmări abilitățile de analiză și de interpretare ale elevilor, buna relație între idee și argument, abilitatea de a formula judecăți de valoare, cunoașterea conceptelor operaționale, a problemelor de stilistică.

Punctajul: calitatea conținutului: 0, 10, 15, 30 de puncte
 structura lucrării: 0, 10, 15, 10 de puncte
 cunoștințe de limbă: 0, 10, 15, 30 de puncte

Total 70 de puncte

SUBIECTUL 3

ANALIZĂ COMPARATĂ

La un colocviu al cercurilor de literatură, organizat de Liceul „E. Gojdu” din Oradea veți prezenta o lucrare în care comparați două fragmente din *Pupăza din tei* de Ion Creangă și *A búbajos előkerül* de Móra Ferenc. Mai întâi comparați anumite aspecte din viața și opera celor doi scriitori, apoi câteva trăsături comune sau diferite din cele două scrieri. Țineți cont de următoarele sugestii:

1. Încadrați în epocă opera lui Ion Creangă și Móra Ferenc.
2. Identificați câteva caracteristici ale realismului.
3. Analizați aspectele stilului celor doi scriitori.
4. Scoateți în evidență anumite caractersitici ale personajelor principale.

Ion Creangă:	Móra Ferenc:
<i>Pupăza din tei</i> (Amintiri din copilărie)	<i>A búbajos előkerül</i> (Kincskereső kisködmön)
Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, săi cu dânsa pe sub streșina casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vând, căci era tocmai luna, într-o zi de târg.	– Sárkánytojás-e ez, Maksus bácsi? – Mi közöd hozzá, te gyiák? – nézett rá mérgesen az öreg.

<p>Și cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta țațoș printre oameni, de colo până colo, cu pupăza în mână, că doar și eu eram oleacă de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o vițică de funie, n-are ce lucra!</p> <p>– De vânzare ți-i găinușa ceea, măi băiete?</p> <p>– De vânzare moșule!</p> <p>– Și cât cei pe dânsa?</p> <p>– Cât crezi și dumneata că face!</p> <p>– Ia ad-o-ncoace la moșul, s-o drămuiască!</p> <p>Și cum i-o dau în mână, javra dracului se face a o căuta de ou, și-i dezleagă arunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicând:</p> <p>– Iaca poznă, c-am scăpat-o! Pupăza, zbrrr! pe-o dugheană și, după ce se mai odihnește puțin, își ie apoi drumul în zbor spre Humulești și mă lasă mare și devreme cu lacrimile pe obraz, uitându-mă după dânsa! Eu atunci hă! de sumanul moșneagului, să-mi plătească pasărea...</p> <p>– Ce gândești dumneata, moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu giunca asta de mine, înțeleș-ai? Nu-ți pară lucru de șagă. Și mă băgam în ochii moșneagului, și făceam un tărăboi, de se strânsese lumea ca la comedie împrejurul nostru; dă, iarmaroc nu era?</p> <p>– Dar știi că ești amarnic la viață, măi băiete? zise moșneagul de la o vreme, râzând, în ce te bizui, de te îndârjești așa, nepoate? Dec! nu cumva ai pofti să-mi iei vițică pentr-un cuc armenesc? Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țacă, și ia acuș te scarpin dacă vrei, ba ș-un topor îți fac, dacă mă crezi, de-i zice aman, puiule, când îi scăpa din mâna mea!</p> <p>– Dă pace băietului, moșule – zise un humuleștean de-ai noștri – că-i feciorul lui</p>	<p>– Pénzt adok érte, mi az ára? – csörgette meg a pénzt az egymásba fogott két markában.</p> <p>– Mi pénzed van? – enyhült meg egy kicsit az öreg.</p> <p>– Van két garasom. – Ide vele, vidd a tojást – vigyorodott el a bűbajos.</p> <p>Cintula odaadta a két garast, az ezüsthúszast meg a markába szorította, s úgy ütötte a tojást a csizmája orrához, hogy a repedésen mindjárt bele is ejthesse a pénzt. Akkor aztán egészen szétloccsantotta a tojást, a húszast pedig kihálászta belőle, s nagy titkolódzva hátrafordult vele a fiúkhöz, de úgy, hogy az öreg Maksusnak is szemébe villanjon az ezüst.</p> <p>– Megvan, fiúk, megvan!</p> <p>– Mutasd, mutasd! – zsbongták körül a gyerekek, akik még eddig nem sokat értettek az egész tréfából. De a bűbajos is egyszerre előremeresztette a nyakát:</p> <p>– Mi az, mi az, lelkem gyiákom, mi van meg? – fuldokolta kapzsian.</p> <p>– Semmi különös – vágta zsebre Cintula a húszast.</p> <p>– Inkább azt mondja meg, Maksus bácsi, mit számítana ezért a pokróc tojásért, ha mind megvenném. Van-e száz darab?</p> <p>– Amennyi, annyi, egy se eladó – ugrott a bűbajos a tojások elé.</p> <p>– Adok egy tízest darabjéért – ajánlotta Cintula.</p> <p>– Mondom, nem eladó – kaffogott mérgesen az öreg.</p> <p>– Tizenkét pénzt adok darabjéért.</p> <p>– Ohó, aztán húszast szednél ki darabjából,</p>
---	---

<p>Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-i găsi beleaua cu dânsul pentru asta...</p> <p>– He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun, d-apoi chitești dumneata că nu ne cunoaștem noi cu Ștefan a Petrei? zise moșneagul. Chiar mai odinioară l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsoară, după cumpărat sumani, cum i-i negustoria, și trebuie să fie pe aici undeva, ori în vreo dugheană la băut aldălmașul. Apoi bine că știu a cui ești, măi țăcă! Ia stai oleacă, să te duc eu la tată-tău și să văd, el te-a trimis cu pupăzi de vânzare să spurci iarmarocul?!</p>	<p>ugye? – kukorékolt diadalmasan a bűbájos.</p> <p>– Ne félj, láttam én, amit láttam. Megeszem én azt a gyiákot, aki az öreg Küsmödit bolonddá tudja tenni!</p> <p>Mire kiértünk a piacra, a bűbájos ember akkor loccsantotta ki az utolsó tojást. Egytől egyig feltörte valamennyit, hogy kiszedegesse belőlük a húszasokat. – Nem bűbájos Küsmödi ez, hanem együgyű Küsmödi – kacagott Cintula... s kezdtem magam is gondolkozóba esni a Küsmödi hatalma felől.</p>
---	--

Note

umflu – (familiar) iau, prind, ridic

iarmaroc – târg, bâlci (vásár)

s-o drămuiesc – s-o măsor, s-o cântăresc, s-o văd

javra – slabă, prăpădită (se zice de câinele slab)

iaca poznă – fapta care stârnește râsul (când îți bați joc de cineva)

tărăboi – gălăgie mare, scandal

ți-i găsi beleaua – a da în bucluc, a o păți (megüti a bokáját, megjárja)

să spurci – să strici, să murdărești, să deranjezi

- 1. Încadrați în epocă opera lui Ion Creangă și Móra Ferenc (etape ale vieții, câteva opere principale).**
- 2. Identificați câteva caracteristici ale realismului (realism magic al copilăriei).**
- 3. Analizați aspectele stilului celor doi scriitori (dialogul, comic de situație).**
- 4. Scoateți în evidență anumite caracteristici ale personajelor principale (Nică și Cintula).**

a) Ion Creangă (1837-1889) scriitor clasic al literaturii române. A fost învățător, prieten apreciat de Mihai Eminescu și de cercul Junimiștilor. Recunoscut datorită măiestriei basmelor, poveștilor și povestirilor sale, Ion Creangă a intrat în istoria literaturii române datorită poveștilor sale ca *Povestea lui Harap-Alb*, *Capra cu trei iezi*, *Punguța cu doi bani* și operei autobiografice *Amintiri din copilărie*, primul roman al copilăriei în literatura română. Originar dintr-o familie de țărani din Moldova (Humulești) el cunoaște în profunzime lumea satului pe care o prezintă sub o formă idealizată și mitică. Anecdota, tehnica orală a povestirii, rapiditatea și succesiunea tablourilor conferă scrierilor lui un caracter unic, inimitabil. Nică, personajul principal al Amintirilor este un simbol etern al copilăriei. Volumul *Amintiri din copilărie* din care face parte povestea *Pupăza din tei* este o monografie completă a satului.

b) Móra Ferenc (1879-1934), scriitor, ziarist, originar dintr-o familie săracă este autorul a mai multor cărți pentru tineret, printre care amintim *Rab ember fia*, *Csilicsali Csalavári Csalavér* (Viçlenescu - Șterpelici, trad. de M. Sîrbulescu și I. Tîmpeanu, București, 1958) și *Kincskereső kisködmön* (1917). A fost învățător scurtă vreme, apoi scriitor și muzeograf. Prin Gergő, personajul central al romanului *Kincskereső kisködmön* facem cunoștință cu lumea satului plină de greutate dar și de zâne și șoimane. Totodată îi cunoaștem pe părinții scriitorului: pe tatăl cojocar, pe mama care îl învață pe băiatul ei să scrie pe geamul înghețat, pe prietenii din copilărie ai scriitorului etc.

2. Identificați câteva caracteristici ale realismului

Amândoi relevă vârsta copilăriei printr-un realism magic văzut prin perspectiva copilului. Prezentarea veredică a realității este prezentă la amândoi scriitori, obiectivitatea scriitoului este evidentă. Omul este prezentat în strânsă legătură cu viața socială, cu mediul în care trăiește. Interesul pentru social este caracteristic pentru scriitorul realist. Realismul magic se realizează prin anularea ideii de timp, prin dorința de mitizare a realității și de subiectivizare, câteodată exagerată, pentru a-i convinge pe cititori.

3. Analizați aspectele stilului celor doi scriitori

Evocarea copilăriei la cei doi scriitori e plină de farmec, folosind arta narativă bazată pe anecdota, care se caracterizează prin prezentarea obiectivă și succintă a întâmplărilor, cu oameni obișnuiți și simpli, cu mult umor și cu multă înțelepciune. Umorul are ca obiectiv să înlăture durerea și tristețea unei vieți dificile. Efectele comice sunt realizate prin exagerare, caricaturizare sau ironie, prin limbajul de factură populară, prin crearea unei atmosfere de poveste populară sau de basm. La cei doi scriitori este dominantă folosirea anecdotei, cu elemente ale snoavei, poveștii cu caracter umoristic. Tehnica orală a povestirii la fel este pregnantă la acești scriitori, exprimată prin dialog, prin rapiditatea cu care se desfășoară evenimentele. Diferența principală este perspectiva naratorului: la Creangă autorul este personajul principal (actor/povestitor), la Móra Ferenc, autorul povestește despre Cintula/personaj.

4. Scoateți în evidență anumite caracteristici ale personajelor principale.

Este interesant că spectacolul la iarmaroc în *Pupăza din tei* și în *A búbajos előkerül* dă acestor fragmente un caracter de teatru popular. Cei doi protagoniști Nică și Cintula se află în centrul

spectacolului: Nică (care să vindă pupăza, „ceasornicul satului”) este cel care pierde partida față de un om mai în vârstă (un moșneag înțelept), iar Cintula câștigă partida față de un moșneag, numit Kűsmődi, care este lacom. Iată aceeași învățătură morală: nu fi lacom! Nică este țina autoironiei autorului, iar Cintula este simbolul iscunsiței celui care învață.

Profesorul va urmări:

- stabilirea etapelor de creație și a asemănarilor între cei doi scriitori;
- observarea trăsăturilor specifice ale viziunii lor;
- abilitățile de analiză a artei narative la cei doi povestitori;
- evidențierea caracteristicilor realismului;
- capacitatea elevilor de a evidenția particularitățile stilistice ale celor două fragmente;
- capacitatea de abstractizare a elevilor în realizarea analizei comparate a două fragmente de proză;
- logica și coerența argumentării;
- corectitudinea limbii, respectarea normelor gramaticale și ortografice.

Punctajul: – calitatea conținutului: 0, 10, 15, 30 de puncte
 – structura lucrării: 0, 10, 15, 30 de puncte
 – cunoștințe de limbă: 0, 10, 15, 30 de puncte

70 de puncte